
System prawa karnego w Anglii i Walii

1.1. Źródła angielskiego prawa karnego

Angielskie prawo karne dzieli przestępstwa na przestępstwa prawa precedensowego (*common law offences*) oraz przestępstwa ustawowe (*statutory offences*). Przestępstwa prawa precedensowego mają swoje źródło w orzeczeniach sędziów, którzy w ten sposób zadecydowali, że dane postępowanie ma charakter przestępczy (*judge-made law*). Przestępstwa te nie są ujęte w żadnej ustawie. Jednym z nich jest na przykład przestępstwo zabójstwa. Klasyczna definicja zabójstwa została stworzona w XVII wieku przez prawnika, lorda Coke'a, i była następnie ciągle dopracowywana przez sędziów, którzy wprowadzali istotne uściślenia nawet w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku. Podobnie okoliczności wyłączające albo ograniczające odpowiedzialność karną mogą pochodzić wyłącznie z orzeczeń, a nie z ustawodawstwa (np. działanie pod przymusem).

Z kolei przestępstwa ustawowe to takie, które definiuje ustawa lub prawodawstwo oparte na delegacji ustawowej¹. Obecnie większość przestępstw w angielskim prawie karnym ma charakter ustawowy i posiada ustawową karę maksymalną².

W rezultacie zniesienia wielu przestępstw prawa precedensowego przez ustawodawstwo, czemu często towarzyszyło zastąpienie ich przestępstwami ustawowymi, dziś istnieje mniej niż 20 przestępstw prawa precedensowego. Ich definicji nie można znaleźć w żadnej ustawie, ale należy jej poszukać w decyzjach sędziowskich. W decyzjach tych ustalono również karę za tego typu przestępstwo (uwięzienie, grzywna bądź obie sankcje). Niemniej jednak istnieją pewne przestępstwa prawa precedensowego, za które kary określa ustawodawstwo. Na przykład zabójstwo nie jest zdefiniowane w żadnej ustawie, ale karę za nie określa ustawa – jest to obowiązkowa kara dożywotniego pozbawienia wolności. Zabójstwo uprzywilejowane albo nieumyślne spowodowanie śmierci (*manslaughter*) to również przestępstwa prawa precedensowego, ale i w tym przypadku kary za nie określa ustawodawstwo – najwyższą z nich jest dożywotnie pozbawienie wolności.

---

¹ J. Martin, T. Storey, *Unlocking Criminal Law*, Abingdon 2013, s. 7–8.

² A. Ashworth, *Sentencing and Criminal Justice*, Cambridge 2010, s. 1.

Ustawa może stworzyć całkowicie nowe przestępstwo, to jest uznać za przestępcze działanie, które do tej pory nie było tak traktowane³. Bardzo rzadko współcześnie kryminalizacja danego postępowania dokonuje się nie drogą ustawy, ale poprzez decyzję sądową. Wynika to z przeświadczenia, że prawo powinien stanowić parlament, pochodzący z wyborów. Sądy mają je jedynie stosować, gdy zaś przejmują kompetencje ustawodawcy, następuje zaburzenie procesu demokratycznego. Niemniej jednak zdarza się i dziś, że sąd tworzy prawo. Tak było na przykład z gwałtem małżeńskim, uznanym za przestępstwo w orzeczeniu z 1991 roku, mimo że nigdy nie było żadnego przepisu ustawowego stanowiącego, że mąż popełnia przestępstwo, gdy współżyje seksualnie z żoną bez jej zgody⁴.

1.2. Kodyfikacja angielskiego prawa karnego

Anglia i Walia, w przeciwieństwie do większości krajów, nie posiadają kodeksu karnego. Obowiązujące prawo karne zawarte jest w różnych ustawach. I tak na przykład ustawa o kradzieży z 1968 r. (*Theft Act 1968*) oraz ustawa o bezprawnym zniszczeniu albo uszkodzeniu cudzej własności z 1971 r. (*Criminal Damage Act 1971*) obejmują większość przestępstw przeciwko mieniu. Z kolei ustawa o przestępstwach seksualnych z 2003 r. (*Sexual Offences Act 2003*) grupuje prawie wszystkie takie przestępstwa⁵. Jednak niektóre z najistotniejszych pojęć prawa karnego, choćby „zamiar”, nigdy nie zostały zdefiniowane w ustawodawstwie i wciąż trzeba się odwoływać do definicji zawartych w orzeczeniach. Niekiedy ustawy dotyczące przestępstw są bardzo stare, jak to jest w przypadku ustawy o przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu (*Offences Against the Person Act*), pochodzącej z 1861 roku. Wszystkie te czynniki powodują, że prawo nie zawsze jest jasne. Powołana przez rząd w 1965 roku Komisja Prawa (*Law Commission*), mająca dokonywać jego oceny i reformy, opublikowała w roku 1989 Kodeks karny dla Anglii i Walii (*A Criminal Code for England and Wales*), scalający prawo karne. Nie został on jednak uchwalony przez parlament, gdyż – jak zauważają Martin i Storey – parlamentowi zabrakło albo czasu, albo woli. W 2008 roku Komisja Prawa usunęła kwestię kodyfikacji prawa karnego ze swojego programu reformy prawa. Stwierdziła, że nie rezygnuje z idei kodyfikacji, ale musi zredefiniować dotychczasowe podejście i zamierza teraz upraszczać różne dziedziny prawa karnego, podążając w ten sposób w stronę kodyfikacji⁶.

---

³ R. Card, *Card, Cross & Jones Criminal Law*, Oxford 2012, s. 14, 20.

⁴ J. Martin, T. Storey, *Unlocking Criminal Law*, Abingdon 2013, s. 11.

⁵ R. Card, *Card, Cross & Jones Criminal Law*, Oxford 2012, s. 20.

⁶ J. Martin, T. Storey, *Unlocking Criminal Law*, Abingdon 2013, s. 8–9.

1.3. Sądy pokoju⁷

Podstawę systemu sądownictwa karnego w Anglii i Walii stanowią sądy pokoju, w których mają początek wszystkie sprawy karne. Ponad 95 procent z nich również się w tych sądach kończy w formie albo uznania za winnego (*conviction*) i orzeczenia kary, albo uniewinnienia (*acquittal*)⁸. Sprawa musi być rozpatrywana przez przynajmniej dwóch i nie więcej niż trzech niezawodowych sędziów pokoju (nazywanych *lay justices* albo *lay magistrates*) lub przez sędziego rejonowego (*district judge*), będącego zawodowym sędzią pokoju⁹. Możliwe jest też, choć to rozwiązanie nietypowe, że sędzić będą wspólnie sędzia rejonowy i niezawodowi sędziowie pokoju¹⁰. Jednak standardowy skład sędziowski to trzech niezawodowych sędziów pokoju. W Anglii i Walii jest około 30 000 takich sędziów i ponad 200 sędziów rejonowych¹¹.

Niezawodowi sędziowie pokoju są mianowani w imieniu królowej brytyjskiej przez ministra sprawiedliwości (*Lord Chancellor*). W sprawie ich powoływania doradza mu 101 lokalnych komitetów doradczych. Kandydatów komitetom doradczym proponują takie instytucje, jak partie polityczne, związki zawodowe czy izby handlowe. Komitet doradczy może także prosić zainteresowanych o samodzielne zgłaszanie się. Ostateczna decyzja o mianowaniu niezawodowym sędzią pokoju leży w rękach ministra sprawiedliwości¹².

Kandydaci na niezawodowych sędziów pokoju muszą mieć ukończone 18 lat. Zazwyczaj nie wybiera się też osób po 65. roku życia ze względu na to, że nie mogłyby one pełnić tej funkcji wystarczająco długo. Od niezawodowych sędziów pokoju oczekuje się bowiem, że będą nimi przez co najmniej pięć lat, zaś przechodzą na emeryturę, gdy ukończą 70. rok życia. Wcześniejsza karalność nie jest czynnikiem dyskwalifikującym kandydata, choć może nim być¹³.

Niezawodowi sędziowie pokoju nie pobierają wynagrodzenia za pełnienie swoich obowiązków, mogą jedynie występować o rekompensatę kosztów podróży, kosztów ut-

⁷ Przy tłumaczeniu nazw sądów i nazw stanowisk sędziowskich wykorzystałem własny artykuł *The Names of English Judicial Offices, Courts and Tribunals and Their Translation into Polish*, *Comparative Legilinguistics*, tom 28, 2016, s. 43–62.

⁸ B. Gibson, *The Magistrates' Court. An Introduction*, Hook 2009, s. 27.

⁹ Tytuł sędziego rejonowego (*district judge*) odnosi się także do sędziów zasiadających w Sądzie I Instancji ds. Cywilnych (*County Court*). W celu odróżnienia sędziów rejonowych z Sądu I Instancji ds. Cywilnych od sędziów rejonowych z sądów pokoju pełna nazwa tych drugich brzmi: *district judge (magistrates' courts)*. W niniejszej pracy, o ile nie podano inaczej, termin „sędzia rejonowy” dotyczy sędziego rejonowego z sądu pokoju.

¹⁰ T. Ingman, *The English Legal Process*, Oxford 2011, s. 44.

¹¹ A. Ashworth, *Sentencing and Criminal Justice*, Cambridge 2010, s. 2.

¹² T. Ingman, *The English Legal Process*, Oxford 2011, s. 42.

¹³ E. Myrczek-Kadłubicka, *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Przewodnik po prawie karnym. Język angielski*, Warszawa 2013, s. 89.

rzymania i utraty zarobków. Większość z nich nie ma kwalifikacji prawniczych, ale również prawnicy mogą piastować tę funkcję. Aby zostać mianowanym, kandydat musi mieć charakter i umiejętności umożliwiające mu pełnienie roli sędziego pokoju. Musi też być postrzegany przez swoje otoczenie jako osoba odpowiednia na to stanowisko. Przed mianowaniem kandydaci zobowiązują się odbyć w ciągu roku od mianowania kurs dotyczący obowiązków sędziów pokoju. Jego celem jest wpojenie nowym sędziom pokoju zasady rozważnego działania, przekazanie im podstawowej wiedzy z zakresu prawa i postępowania dowodowego, poinformowanie ich o tym, jakie kary mogą orzekać, oraz wyjaśnienie im, jaką rolę pełnią inne osoby pracujące w sądzie. Od niezawodowych sędziów pokoju oczekuje się, że w ciągu roku uczestniczyć będą w co najmniej 26 posiedzeniach sądowych. Przeciętnie biorą oni udział w 40 posiedzeniach¹⁴.

Niezawodowym sędziom pokoju doradza sekretarz sędziów pokoju (*justices' clerk, magistrates' clerk, clerk to the justices*), posiadający wykształcenie prawnicze. Udziela on porad dotyczących prawa, procedury i kary¹⁵. Jest uprawniony do udzielenia porady, nawet jeżeli nie został o nią wprost poproszony, ale sędziowie pokoju nie są prawnie zobligowani do zastosowania się do niej, gdyż są niezależni i sami podejmują decyzje oraz sami ustalają kary. Sekretarz sędziów pokoju nie powinien instruować ich, jaką mają podjąć decyzję i jaką karę orzec. Nie powinien nawet sprawiać wrażenia, że bierze udział w podejmowaniu przez nich decyzji. Z tego względu zasadniczo nie jest wskazane, aby uczestniczył w naradach sędziów pokoju, choć może być przez nich wezwany w celu udzielenia porady prawnej¹⁶.

Sędziowie rejonowi są profesjonalnymi, otrzymującymi pensję sędziami. Mianuje ich królowa brytyjska na podstawie rekomendacji ministra sprawiedliwości spośród prawników (*barristers i solicitors*) mających co najmniej siedmioletni staż. Połowa spośród nich pracuje w Londynie, zaś połowa poza stolicą. Sędzia rejonowy jest umocowany do samodzielnego rozstrzygania spraw, ale poza tą kwestią nie ma różnic pomiędzy jego uprawnieniami a uprawnieniami niezawodowych sędziów pokoju. Niemniej jednak sędziowie rejonowi zazwyczaj otrzymują sprawy bardziej skomplikowane z prawnego lub dowodowego punktu widzenia, długie i/lub powiązane z innymi, dotyczące bezpieczeństwa publicznego oraz ektradycji¹⁷.

Rolą sądów pokoju jest prowadzenie spraw karnych w trybie uproszczonym, decydowanie o typie postępowania sądowego w przypadku przestępstw hybrydowych oraz prowadzenie niektórych spraw cywilnych¹⁸. W ustawie o prawie karnym z 1977 r. prze-

---

¹⁴ J. Sprack, *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford 2011, s. 94–95.

¹⁵ G. Slapper, D. Kelly, *English Law*, Abingdon 2010, s. 98.

¹⁶ T. Ingman, *The English Legal Process*, Oxford 2011, s. 43–44.

¹⁷ J. Sprack, *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford 2011, s. 96–97.

¹⁸ Chociaż sądy pokoju zajmują się głównie sprawami karnymi, posiadają również uprawnienia w zakresie sądownictwa cywilnego. Na przykład na podstawie ustawy o dzieciach z 1989 r. sądy te prowadzą postępowania adopcyjne, zaś na podstawie ustawy o sądach pokoju z 1978 r. wy-

stępstwa podzielono na trzy typy w zależności od rodzaju postępowania sądowego, jakiemu podlegają: przestępstwa rozpatrywane wyłącznie w trybie uproszczonym (*summary offences*), przestępstwa rozpatrywane wyłącznie na podstawie aktu oskarżenia (*indictable offences*) oraz przestępstwa hybrydowe, to jest rozpatrywane albo w trybie uproszczonym, albo na podstawie aktu oskarżenia (*either-way offences*). Wszystkie przestępstwa rozpatrywane w trybie uproszczonym wynikają z przepisów ustawowych i w większości są to przestępstwa drobne. Zajmują się nimi jedynie sądy pokoju. Do kategorii przestępstw rozpatrywanych wyłącznie na podstawie aktu oskarżenia należą najcięższe przestępstwa, takie jak zdrada stanu, zabójstwo czy gwałt. Zajmuje się nimi jedynie Sąd Koronny. Z kolei w przypadku przestępstw hybrydowych sprawa może trafić zarówno do sądu pokoju, jak i Sądu Koronnego¹⁹.

Sędziowie pokoju mogą orzec karę maksymalnie sześciu miesięcy więzienia za jedno przestępstwo lub łącznie dwunastu miesięcy więzienia za dwa przestępstwa bądź większą ich liczbę. Mają oni również prawo nałożenia grzywny do 5000 funtów za każde przestępstwo hybrydowe, chyba że przepisy pozwalają na nałożenie wyższej grzywny. Nie ma limitu ograniczającego wysokość grzywny w przypadku popełnienia większej liczby przestępstw hybrydowych. Grzywna za przestępstwo rozpatrywane wyłącznie w trybie uproszczonym wynosi od 200 (najniższa) do 5000 (najwyższa) funtów, przy czym znowu nie ma limitu wysokości grzywny, gdy ktoś popełnił kilka przestępstw tego rodzaju²⁰. Innym uprawnieniem sądu pokoju jest możliwość przyznania ofierze przestępstwa odszkodowania wypłacanego przez sprawcę za spowodowane przez przestępstwo szkody. Odszkodowanie to może być jedyną karą nałożoną na sprawcę albo jedną z kar. Gdy zasadne jest orzeczenie zarówno grzywny, jak i odszkodowania, zaś przestępca ze względu na ograniczone środki, jakimi dysponuje, nie jest w stanie zapłacić obu, sąd winien orzec odszkodowanie²¹. W sądzie pokoju maksymalne odszkodowanie wynosi 5000 funtów²². Sędziowie pokoju mogą ponadto orzec karę ograniczenia wolności (*community order*, nazywaną także *community sentence*) zamiast kary więzienia. Polega ona na nakazaniu przestępcy spełnienia co najmniej jednego z dwunastu możliwych wymogów, takich jak przestrzeganie godziny policyjnej, poddanie się leczeniu nałogu alkoholowego, wykonywanie nieodpłatnej pracy, zamieszkiwanie w określonym miejscu czy też niepodejmowanie określonych działań²³.

---

dają postanowienia o ochronie osobistej lub nakazy opuszczenia domu w przypadku przemocy w rodzinie (D. Kelly, R. Hayward, R. Hammer, J. Hendy, *Business Law*, Abingdon 2011, s. 55).

¹⁹ T. Ingman, *The English Legal Process*, Oxford 2011, s. 44.

²⁰ D. Thomas, *Sentencing Referencer 2012*, London 2012, s. 142. W przypadku przestępstw popełnionych po 11 marca 2015 roku grzywny w sądzie pokoju są nieograniczone w odniesieniu do najpoważniejszych spraw: <https://www.sentencingcouncil.org.uk/about-sentencing/types-of-sentence/fines/>, dostęp: 08.08.2016; <https://www.defence-barrister.co.uk/fines>, dostęp: 25.03.2019.

²¹ R. McPeake (red.), *Criminal Litigation and Sentencing*, Oxford 2013, s. 308.

²² P. Robertson, *A Guide to Criminal Law*, Brighton 2010, s. 130.

²³ G. Mair, L. Burke, *Redemption, Rehabilitation and Risk Management*, Abingdon 2012, s. 171.

Jeszcze inną możliwością, jaką dysponuje sąd pokoju, jest odstąpienie od nałożenia kary (*discharge*) – warunkowe (*conditional discharge*) albo bezwarunkowe (*absolute discharge*). Decyzję taką podejmuje się, gdy sąd uważa, iż orzeczenie kary byłoby niewskazane. Warunkowe odstąpienie od nałożenia kary oznacza, że kara nie zostanie nałożona, jeżeli w ciągu wskazanego okresu, który nie może być dłuższy niż trzy lata, sprawca nie popełni kolejnego przestępstwa. Jeżeli je popełni, sąd może wymierzyć karę za poprzednie przestępstwo. Bezwarunkowe odstąpienie od nałożenia kary oznacza, że kara nie zostanie nałożona²⁴. Jest ono właściwe w sytuacji, gdy ktoś jest winny z formalnego, ale nie moralnego punktu widzenia²⁵. Przykładem może być tutaj spowodowanie kolizji przez kierowcę karetki pogotowia w trakcie akcji ratunkowej²⁶.

Jak zauważyłem powyżej, wszystkie przestępstwa, niezależnie od ciężaru, zawsze najpierw trafiają do sądu pokoju. Przestępstwa rozpatrywane wyłącznie w trybie uproszczonym w nim pozostają, gdyż nie mogą zostać przekazane do Sądu Koronnego. Z kolei przestępstwa rozpatrywane wyłącznie na podstawie aktu oskarżenia muszą zostać niezwłocznie przekazane do tego sądu, gdyż nie mogą ich rozpatrywać sędziowie pokoju²⁷. Uprzednio, kiedy sędziowie pokoju mieli do czynienia z przestępstwem rozpatrywanym wyłącznie na podstawie aktu oskarżenia, rozpoczynali procedurę przekazania do Sądu Koronnego (*committal proceedings*). Jej celem było przekonanie się przez sędziów pokoju na podstawie wstępnego badania dowodów, że oskarżony rzeczywiście powinien być sądzony, gdyż są do tego wystarczające dowody i wystarczające podstawy prawne. W pierwotnej wersji w ramach tej procedury świadkowie osobiście występowali przed sądem. Było to rozwiązanie kosztowne, czasochłonne i traumatyczne dla świadków, którzy musieli zeznawać dwukrotnie, jeżeli sprawa ostatecznie trafiała do Sądu Koronnego. Opracowano więc nową procedurę polegającą na tym, że sędziowie pokoju podejmowali decyzję o przekazaniu sprawy do Sądu Koronnego lub o jej uchyleniu na podstawie pisemnych zeznań świadków. Mocą ustawy z 1998 roku procedura przekazania została w 2001 roku zniesiona w stosunku do przestępstw rozpatrywanych wyłącznie na podstawie aktu oskarżenia. W rezultacie, chociaż przestępstwa takie najpierw trafiają do sądu pokoju, sędziowie pokoju zajmują się w ich przypadku jedynie kwestią pomocy prawnej, tymczasowego zwolnienia lub tymczasowego aresztowania²⁸.

W przypadku przestępstw hybrydowych oskarżony zostaje najpierw zapytany w sądzie pokoju o to, czy przyznaje się do winy czy też nie (*plea*). Jeżeli przyzna się do winy (*guilty plea*), sąd pokoju orzeka karę lub przekazuje oskarżonego do Sądu Koronnego, aby ten ją orzekł, gdy uprawnienia sędziów pokoju w zakresie surowości kary są zbyt niskie.

²⁴ J. Sprack, *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford 2011, s. 447.

²⁵ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2013–2014*, Oxford 2013, s. 375.

²⁶ R. McPeake (red.), *Criminal Litigation and Sentencing*, Oxford 2013, s. 296.

²⁷ A. Robinson, *Foundations for Offender Management. Theory, Law and Policy for Contemporary Practice*, Bristol 2011, s. 150.

²⁸ R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2013, s. 140.

Przyznanie się do winy oznacza, że nie ma potrzeby przeprowadzania procesu sądowego, ponieważ proces taki ma na celu zdecydowanie o winie. Jeżeli natomiast oskarżony nie przyzna się do winy (*not guilty plea*), sędziowie pokoju przeprowadzają rozprawę dotyczącą miejsca procesu (*allocation hearing*). Jej celem jest ustalenie, który sąd powinien przeprowadzić proces. Jeżeli sędziowie pokoju zdecydują, że sprawa może zostać rozpatrzona w trybie uproszczonym, czyli w sądzie pokoju, oskarżony musi wybrać, czy zgadza się na jej rozpatrzenie w tym trybie, czy też życzy sobie procesu na podstawie aktu oskarżenia, to jest w Sądzie Koronnym. Uprzednio, jeżeli oskarżony wybrał tryb uproszczony, sprawa i tak mogła zostać przekazana po uznaniu oskarżonego za winnego do Sądu Koronnego w celu orzeczenia surowszej kary. Obecnie zasadniczo nie jest to możliwe, co w praktyce oznacza, że oskarżony po wyrażeniu zgody na proces w trybie uproszczonym nie może otrzymać kary surowszej niż będąca do dyspozycji sędziów pokoju²⁹.

Na procesie w trybie uproszczonym najpierw oskarżenie przedstawia swoje stanowisko i wzywa oraz przesłuchuje swoich świadków. Mogą oni być potem przesłuchani przez obrońcę i znów przez oskarżyciela. Następnie obrona prezentuje swoje stanowisko i wzywa oraz przesłuchuje swoich świadków. Podobnie jak w przypadku świadków oskarżenia mogą oni być potem przesłuchani przez oskarżyciela i znów przez obrońcę. Dowody z drugiej ręki (*hearsay evidence*), to jest oparte na tym, co ktoś powiedział świadkowi, a nie na jego bezpośredniej wiedzy, nie są przyjmowane. Świadek ma mówić tylko o tym, co sam widział bądź słyszał. W sytuacji powoływania się na dowody z drugiej ręki zeznać powinna osoba, która przekazała świadkowi informacje relacjonowane przez niego na podstawie jej przekazu. Na koniec procesu oskarżenie i obrona podsumowują swoje stanowiska, po czym sędziowie pokoju ogłaszają decyzję o winie bądź niewinności oskarżonego. Zanim to zrobią mogą odroczyć sprawę w celu analizy materiału dowodowego albo przedyskutowania kwestii prawnych z sekretarzem sędziów pokoju. Jeżeli sędziowie uznają oskarżonego za niewinnego, zostaje on zwolniony. Jeżeli natomiast uznają go za winnego, przystępują do orzeczenia kary. Nim to nastąpi mają prawo znowu odroczyć sprawę i zażądać przygotowania raportu na temat oskarżonego. Mogą się w nim znaleźć informacje o stanie fizycznym i psychicznym oskarżonego, jego sytuacji społecznej oraz inne istotne dotyczące go dane³⁰. Przed orzeczeniem kary obrońca zazwyczaj przedstawia okoliczności łagodzące mające obniżyć jej wysokość³¹.

Oskarżony, który przyznał się do winy, może złożyć apelację do Sądu Koronnego zasadniczo tylko przeciwko karze. Jest on uprawniony do złożenia apelacji przeciwko uznaniu go za winnego jedynie w ograniczonej liczbie sytuacji, na przykład gdy jego przyznanie się do winy było niejednoznaczne albo nastąpiło pod przymusem. Oskarżony, który nie przyznał się do winy i został uznany za winnego po procesie, może złożyć apelację do

²⁹ *Ibidem*, s. 141.

³⁰ Ma on pomóc sądowi w ustaleniu najwłaściwszej metody postępowania z osobą, która popełniła przestępstwo (D. Thomas, *Sentencing Referencer 2012*, London 2012, s. 177).

³¹ K. Chin, *Essential GCSE Law*, Abingdon 2013, s. 145–146.

Sądu Koronnego od uznania go za winnego (*conviction*), od kary (*sentence*) lub od obu tych rzeczy. Sąd Koronny jako sąd apelacyjny orzeka w następującym składzie: sędzia plus przynajmniej dwóch niezawodowych sędziów pokoju. Apelacja od uznania za winnego polega na przeprowadzeniu procesu od nowa. Świadkowie, którzy zeznawali na procesie w sądzie pokoju, będą musieli zeznawać jeszcze raz, zaś Sąd Koronny rozpatrzy materiał dowodowy na nowo³².

W przypadku apelacji Sąd Koronny może potwierdzić, uchylić lub zmienić całość bądź część decyzji sędziów pokoju albo też odesłać sprawę do sądu pokoju z opinią Sądu Koronnego. W odniesieniu do apelacji od uznania za winnego Sąd Koronny zazwyczaj albo uwzględni apelację i unieważni uznanie za winnego, albo oddała apelację i potwierdza uznanie za winnego. W przypadku apelacji od kary Sąd Koronny musi zdecydować, jaka jest właściwa kara za przestępstwo. Decydując o niej, ma pełną dowolność w określaniu wysokości kary w ramach kar dostępnych sądowi pokoju przy orzekaniu kary w stosunku do przestępstwa, od kary za które się odwołano. Kara ta może być zatem mniej lub bardziej surowa w stosunku do tej nałożonej przez sąd pokoju. Oskarżenie nie ma prawa apelacji do Sądu Koronnego ani w stosunku do decyzji w sprawie winy, ani w stosunku do kary. Dzięki temu osoba uniewinniona nie stoi przed koniecznością uczestnictwa w drugiej rozprawie przed innym sądem³³. Decyzja Sądu Koronnego w związku z apelacją z sądu pokoju może zostać zakwestionowana tylko w formie apelacji do Wydziału Królewskiej Ławy Sędziowskiej Wysokiego Sądu Anglii i Walii jednakże pod warunkiem, iż Sąd Koronny popełnił błąd co do prawa bądź co do swoich kompetencji. Nie ma możliwości złożenia apelacji do Sądu Apelacyjnego³⁴.

Zarówno obrona, jak i oskarżenie mogą złożyć apelację od decyzji sądu pokoju bezpośrednio do Wysokiego Sądu Anglii i Walii (*High Court*). Procedura ta nosi nazwę apelacji w oparciu o przedstawienie sprawy (*appeal by way of case stated*). Można ją zastosować tylko wtedy, gdy zarzuca się sędziom pokoju, iż podejmując decyzję, popełnili błąd o charakterze prawnym albo naruszyli swoje kompetencje. Złożenie takiej apelacji powoduje utratę prawa do apelacji do Sądu Koronnego. Wysoki Sąd Anglii i Walii ma prawo podtrzymać decyzję, wobec której wnosi się apelację, uchylić ją bądź zmienić. Może także odesłać sprawę do sądu pokoju ze swoją opinią albo wydać inne postanowienie uznane za właściwe. Procedurę apelacyjną tego typu rozpoczyna się od złożenia przez oskarżonego lub prokuratora pisemnego podania do sądu pokoju o przedstawienie sprawy w celu umożliwienia Wysokiemu Sądowi Anglii i Walii wydania opinii i podjęcia dalszych stosownych działań. Podanie musi zawierać zagadnienie prawne lub kompetencyjne, w związku z którym pragnie się zasięgnąć opinii Wysokiego Sądu Anglii i Walii.

---

³² Procedura w przypadku apelacji od kary jest identyczna jak procedura orzekania kary w sądzie pokoju – P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 339 (e-book).

³³ S. Wilson, H. Rutheford, T. Storey, N. Wortley, *English Legal System*, Oxford 2014, s. 533–534.

³⁴ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 344, 359 (e-book).

Następnie w sądzie pokoju przygotowywany jest dokument przedstawiający sprawę (*case stated*), który zawiera zarzuty wysunięte przeciwko oskarżonemu, ustalone przez sędziów pokoju fakty, argumentację stron, dane o sprawach, na które się powoływano (jeżeli takie były), decyzję sędziów pokoju oraz zagadnienie do rozstrzygnięcia przez Wysoki Sąd Anglii i Walii³⁵. Apelacja jest rozpatrywana w Wydziale Królewskiej Ławy Sędziowskiej Wysokiego Sądu Anglii i Walii³⁶, jednak nie ma formy ponownego procesu³⁷. Wysoki Sąd Anglii i Walii proceduje wyłącznie na podstawie faktów ustalonych w przesłanej mu dokumentacji i żadne nowe dowody nie zostają przedstawione³⁸. Apelacja tego typu może zostać wykorzystana jedynie w odniesieniu do uznania za winnego (przez obronę) lub w odniesieniu od uznania za niewinnego (przez oskarżenie). Nie ma możliwości skorzystania z niej w stosunku do kary³⁹.

Trzecią formą apelacji od decyzji sądu pokoju jest kontrola sądowa (*judicial review*). Może o nią wystąpić zarówno obrona, jak i oskarżenie⁴⁰. Kontrolę sądową decyzji podjętych przez sąd pokoju przeprowadza Sąd Administracyjny Wydziału Królewskiej Ławy Sędziowskiej Wysokiego Sądu Anglii i Walii⁴¹. Wysoki Sąd Anglii i Walii musi wyrazić zgodę na złożenie wniosku o przeprowadzenie kontroli sądowej⁴². Apelacja mająca formę kontroli sądowej jest właściwa, gdy sędziowie pokoju naruszyli procedurę, postąpili niesprawiedliwie lub byli stronniczy⁴³. Główne środki, jakimi dysponuje Wysoki Sąd Anglii i Walii w zakresie kontroli sądowej, są następujące: unieważnienie decyzji, od której się odwołano, nakazanie niższemu sądowi przeprowadzenia jakiegoś działania i zakazanie niższemu sądowi podejmowania jakiegoś działania. Możliwe jest też wykorzystanie więcej niż jednego z powyższych środków, na przykład unieważnienie decyzji i nakazanie niższemu sądowi ponownego rozpatrzenia sprawy⁴⁴.

Apelację od niezadowolającej apelacji do Wydziału Królewskiej Ławy Sędziowskiej Wysokiego Sądu Anglii i Walii składa się bezpośrednio do Sądu Najwyższego z pominięciem Sądu Apelacyjnego. Aby można ją było złożyć, sędziowie Wydziału rozpatrujący apelację, od której ma być wniesiona apelacja do Sądu Najwyższego, muszą zaświadczyć, że wiąże się z nią kwestia prawna mająca znaczenie dla ogółu społeczeństwa i ponadto

³⁵ T. Ingman, *The English Legal Process*, Oxford 2011, s. 273.

³⁶ W Sądzie Administracyjnym (P. Taylor (red.), *Taylor on Criminal Appeals*, Oxford 2012, rozdział 3.97).

³⁷ S. Wilson, R. Mitchell, T. Storey, N. Wortley, *English Legal System Directions*, Oxford 2011, s. 277.

³⁸ R. McPeake (red.), *Criminal Litigation and Sentencing*, Oxford, 2013, s. 153.

³⁹ J. Martin, *The English Legal System*, Abingdon 2013, s. 5322 (e-book).

⁴⁰ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 147.

⁴¹ T. Ingman, *The English Legal Process*, Oxford 2011, s. 20.

⁴² S. Wilson, R. Mitchell, T. Storey, N. Wortley, *English Legal System Directions*, Oxford 2011, s. 277.

⁴³ R. McPeake (red.), *Criminal Litigation and Sentencing*, Oxford 2013, s. 154.

⁴⁴ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 150.

sędziowie ci bądź Sąd Najwyższy muszą udzielić zgody na wniesienie apelacji ze względu na to, że jest to kwestia, którą powinien rozpatrzyć Sąd Najwyższy⁴⁵.

Art. 118 ustawy o koronerach i wymiarze sprawiedliwości z 2009 r. powołał do życia Radę dla Anglii i Walii ds. Kar (*Sentencing Council for England and Wales*, w skrócie Rada ds. Kar – *Sentencing Council*)⁴⁶. W jej skład wchodzi ośmiu członków będących sędziami i sześciu członków niebędących sędziami. Przewodniczący i wiceprzewodniczący Rady muszą być wybierani spośród jej sędziowskich członków. Rada wydaje wytyczne dotyczące kar (*sentencing guidelines*). Tworząc je, musi między innymi uwzględniać kary nakładane za przestępstwa przez sądy w Anglii i Walii, działać na rzecz jednolitości karania, budować zaufanie społeczne do wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, brać pod uwagę wpływ kary na ofiary przestępstw, koszt różnych kar i ich skuteczność w zapobieganiu recydywie⁴⁷. Wytyczne mogą dotyczyć konkretnych przestępstw (na przykład kradzież z włamaniem⁴⁸, oszustwo, siłowanie zabójstwa) lub ogólnych zasady karania (na przykład karanie młodych ludzi, karanie w przypadku przemoc domowej, ustalanie powagi przestępstwa)⁴⁹. Wytyczne dotyczące konkretnych przestępstw zawierają zakres kar, które zdaniem Rady sąd może nałożyć na sprawcę przestępstwa (*offence range*). Jeżeli przestępstwo jest podzielone na kategorie (*offence categories*), wówczas dla każdej kategorii określa się zakres kar (*category range*)⁵⁰. Przypisanie przestępstwa do danej kategorii wiąże się z ustaleniem stopnia krzywdy ofiary i winy sprawcy. Są trzy kategorie: kategoria pierwsza – zwiększona krzywda i zwiększona wina, kategoria druga – zwiększona krzywda i zmniejszona wina lub zmniejszona krzywda i zwiększona wina, kategoria trzecia – zmniejszona krzywda i zmniejszona wina⁵¹. W wytycznych wymienia się okoliczności pojawienia się zwiększonej lub zmniejszonej krzywdy oraz zwiększonej lub zmniejszonej winy⁵². Wytycz-

⁴⁵ J. Martin, *The English Legal System*, Abingdon 2013, s. 5322 (e-book) i P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 359 (e-book).

⁴⁶ Zastąpiła ona dwa organy odpowiedzialne poprzednio za tworzenie wytycznych dotyczących kar w Anglii i Walii – Zespół Doradczy ds. Kar (*Sentencing Advisory Panel*) i Radę ds. Wytycznych Dotyczących Kar (*Sentencing Guidelines Council*) – A. Ashworth, J.V. Roberts (red.), *Sentencing Guidelines. Exploring the English Model*, Oxford 2013, s. 87.

⁴⁷ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 242.

⁴⁸ Kradzież z włamaniem to popularne tłumaczenie terminu *burglary* (por. E. Myrczek-Kadłubicka, *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Przewodnik po prawie karnym. Język angielski*, Warszawa 2013, s. 198). Trzeba jednak pamiętać, że termin ten ma znacznie szersze znaczenie, gdyż do zaistnienia przestępstwa *burglary* nie jest konieczne ani włamanie, ani kradzież. *Burglary* to na przykład także wejście bez pozwolenia do budynku z zamiarem spowodowania u osoby w nim się znajdującej ciężkiego uszkodzenia ciała.

⁴⁹ J. Dickens, *Social Work, Law and Ethics*, Abingdon 2013, s. 127.

⁵⁰ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2014–2015*, Oxford 2014, s. 352.

⁵¹ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 243.

⁵² Na przykład czynnikiem zwiększającym winę może być użycie broni przy popełnianiu przestępstwa, zaś zmniejszającym winę – brak premedytacji. Z kolei czynnikiem zwiększającym krzywdę może być szczególnie bezbronność ofiary ze względu na jej sytuację osobistą, zaś

ne podają również punkt wyjścia (*starting point*) dla określenia kary w ramach ustalonych kar, a jeżeli przestępstwo jest podzielone na kategorie – w ramach kar dla każdej kategorii. Punkt wyjścia to kara, jaką Rada uważa za właściwą dla wszystkich przestępców we wszystkich sprawach. Po ustaleniu punktu wyjścia sąd musi wziąć pod uwagę okoliczności obciążające (*aggravating factors*) oraz okoliczności łagodzące (*mitigating factors*), co prowadzi do podwyższenia lub obniżenia kary⁵³.

Przy orzekaniu kary za przestępstwo popełnione 6 kwietnia 2010 roku lub później sąd musi stosować się (*follow*) do wszystkich właściwych wytycznych dotyczących kar, chyba że działanie takie nie leżałoby w interesie wymiaru sprawiedliwości. Oznacza to, że ma on obowiązek orzekać w zdecydowanej większości spraw kary w zakresie minimalnych i maksymalnych kar określonych w wytycznych. Jeżeli jednakże sąd stanie w obliczu wyjątkowo poważnej sprawy, w stosunku do której zastosowanie się do wytycznych mogłoby prowadzić do orzeczenia zbyt łagodnej kary, ma on prawo do zignorowania wytycznych i orzeczenia kary w zakresie dozwolonego przez prawo maksimum.

Przy orzekaniu kary za przestępstwo popełnione przed 6 kwietnia 2010 roku sąd musi uwzględnić (*have regard*) wszystkie właściwe wytyczne dotyczące kar⁵⁴. W sprawie Healey i innych sędzia Sądu Apelacyjnego Hughes stwierdził w orzeczeniu Izby Karnej Sądu Apelacyjnego wydanym 28 maja 2012 roku, że wytyczne są konstruowane w taki sposób, aby zapewnić sędziom sporą elastyczność w orzekaniu kar. Sędzia – dodał – może odejść od wytycznych ze względu na specyfikę sprawy, ale nie ze względu na to, że w jego opinii kary powinny być inne⁵⁵. Rada ds. Kar opublikowała od swojego powstania w 2010 roku osiem nowych wytycznych⁵⁶. Obowiązują także wytyczne opracowane przez poprzednika Rady ds. Kar, to jest Radę ds. Wytycznych Dotyczących Kar⁵⁷. Wśród nich istotną rolę dla sądów pokoju odgrywają *Wytyczne dla sądów pokoju dotyczące kar*, sporządzone w 2008 roku. Dotyczą one przestępstw, z którymi sędziowie pokoju często mają do czynienia⁵⁸. Jeżeli nie ma wytycznych, sędziowie korzystają z orzeczeń Sądu Apelacyjnego w celu zbadania, w jaki sposób ustalano kary w podobnych sprawach w przeszłości⁵⁹. Ważną rolę pełnią orzeczenia Sądu Apelacyjnego z wytycznymi (*guideline judgments*). Są

---

zmniejszającym krzywdę spowodowanie lżejszego obrażenia w kontekście popełnionego przestępstwa (P. Murphy, J. Phillips, *Blackstone's Criminal Practice 2012. Supplement 1*, Oxford 2011, s. 263).

⁵³ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2014–2015*, Oxford 2014, s. 352–353.

⁵⁴ Zob. <http://sentencingcouncil.judiciary.gov.uk/sentencing/who-does-what.htm> (dostęp: 30.08.2014).

⁵⁵ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 244.

⁵⁶ Zob. <http://sentencingcouncil.judiciary.gov.uk/sentencing-guidelines.htm> (dostęp: 31.08.2014).

⁵⁷ J.V. Roberts (red.), *Mitigation and Aggravation at Sentencing*, Cambridge 2011, s. 85.

⁵⁸ B. Gibson, *The Magistrates' Court. An Introduction*, Hook 2009, s. 104.

⁵⁹ Zob. <http://sentencingcouncil.judiciary.gov.uk/sentencing/faqs-guidelines.htm> (dostęp: 04.09.2014).

to orzeczenia w konkretnych sprawach, które jednak zawierają ogólne wskazówki dotyczące postępowania z różnymi typami danego przestępstwa, analizę okoliczności łagodzących i obciążających w odniesieniu do niego, sugestię właściwego punktu wyjścia dla kary lub sugestię zakresu kar. Ten rodzaj orzeczeń został zapoczątkowany w latach siedemdziesiątych XX wieku, a ich celem było nakreślenie niższym sądom właściwej strategii postępowania⁶⁰.

1.4. Sąd Koronny

Zasady działania Sądu Koronnego określają ustawa o sądach wyższych (*Senior Courts Act*) z 1981 r. oraz Kodeks postępowania karnego (*Criminal Procedure Rules*) z 2013 r. Rozpoznaje on przestępstwa hybrydowe przekazane mu przez sądy pokoju, przestępstwa rozpatrywane wyłącznie na podstawie aktu oskarżenia, orzeka kary w stosunku do przestępców przekazanych mu do orzeczenia kary przez sądy pokoju oraz rozpatruje apelacje od uznania za winnego i/lub kary w stosunku do decyzji zapadłych w sądach pokoju. Art. 66 ustawy o sądach (*Courts Act*) z 2003 r. umożliwia sędziemu Sądu Koronnego korzystanie z uprawnień sędziego rejonowego⁶¹.

W Sądzie Koronnym zasiadają sędziowie Wysokiego Sądu Anglii i Walii, sędziowie okręgowi (*circuit judges*) oraz *recorders*⁶². Ci pierwsi zajmują się poważniejszymi sprawami karnymi. W 2011 roku rozpatrzyli 2 procent wszystkich spraw toczących się w Sądzie Koronnym. Sędziowie okręgowi, posiadający uprawnienia do prowadzenia spraw karnych w Sądzie Koronnym od 1971 roku, w 2011 roku rozpatrzyli 89 procent, zaś *recorders*, zajmujący się mniej skomplikowanymi lub mniej poważnymi sprawami, 9 procent wszystkich spraw toczących się w tym Sądzie⁶³.

---

⁶⁰ A. Ashworth, *Sentencing and Criminal Justice*, Cambridge 2010, s. 36.

⁶¹ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2014–2015*, Oxford 2014, s. 12.

⁶² *Recorders* to sędziowie pracujący w niepełnym wymiarze godzin i zajmujący się głównie sprawami karnymi w Sądzie Koronnym, chociaż mogą oni również zasiadać w Sądzie I Instancji ds. Cywilnych (*County Court*). Są mianowani na okres 5 lat i zasadniczo nominacja jest automatycznie przedłużana na kolejne pięcioletnie okresy aż do ukończenia 65 lat. Aby uzyskać mianowanie, trzeba być prawnikiem (*barrister* lub *solicitor*) z co najmniej siedmioletnim doświadczeniem zawodowym (R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2013, s. 282). *Recorders* mogą łączyć obowiązki sędziowskie z prywatną praktyką prawniczą (J. Sprack, *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford 2011, s. 234).

⁶³ S. Shetreet, S. Turenne, *Judges on Trial. The Independence and Accountability of the English Judiciary*, Cambridge 2013, s. 52.

Sąd Koronny jest częścią Sądu Najwyższego (*Supreme Court*) i pod względem organizacyjnym stanowi jeden sąd⁶⁴, który proceduje w wielu różnych miejscach w całej Anglii i Walii⁶⁵. Z tego powodu, aby zachować precyzję, należy mówić na przykład „Sąd Koronny obradujący w Plymouth”, nie zaś „Sąd Koronny w Plymouth”. Jedną z korzyści bycia pojedynczą instytucją wiąże się z faktem, że Sąd Koronny obradujący w dowolnym miejscu w Anglii lub Walii może rozpatrywać przestępstwa ścigane na podstawie aktu oskarżenia i podlegające jurysdykcji sądów angielskich niezależnie od miejsca ich popełnienia. Na przykład Sąd Koronny obradujący we wspomnianym już Plymouth może sądzić przestępstwo popełnione w Newcastle i odwrotnie. Ustępstwem na rzecz tradycji jest zachowanie nazwy Główny Sąd Karny (*Central Criminal Court*) dla Sądu Koronnego obradującego w Londynie przy ulicy Old Bailey⁶⁶.

W Sądzie Koronnym przewidziano również zadania dla niezawodowych sędziów pokoju. Gdy Sąd ten zajmuje się odwołaniem od decyzji sądu pokoju, ława sędziowska musi składać się z zawodowego sędziego, czyli sędziego Wysokiego Sądu Anglii i Walii, sędziego okręgowego lub *recordera*, oraz nie mniej niż dwóch i nie więcej niż czterech niezawodowych sędziów pokoju. Mogą oni także rozpatrywać wraz z sędzią okręgowym lub *recorderem* wszystkie inne sprawy z wyjątkiem postępowań prowadzonych po nieprzyznaniu się oskarżonego do winy. Powyższe uprawnienie niezawodowych sędziów pokoju wynika z założenia, że praca z zawodowym sędzią poszerzy ich doświadczenie i pomoże im w pracy w sądzie pokoju. Ilekroć niezawodowi sędziowie pokoju zasiadają w Sądzie Koronnym, czy to obowiązkowo, czy też opcjonalnie, powinni uczestniczyć w pełnym zakresie we wszystkich decyzjach Sądu. W przypadku różnicy zdań decyzje są podejmowane większością głosów, tak więc, przynajmniej w teorii, niezawodowi sędziowie pokoju mogą przegłosować zawodowego sędziego. Gdy jednak ława sędziowska jest równo podzielona, głos rozstrzygający należy do sędziego zawodowego. Niezawodowi sędziowie pokoju muszą również zaakceptować decyzje zawodowego sędziego w stosunku do wszystkich zagadnień prawnych, na przykład dotyczących dopuszczalności przyznania się do winy, ale w kwestii stwierdzenia faktów, na przykład czy policjant stosował groźby, aby uzyskać przyznanie się do winy, decyzja należy do całego Sądu, a nie wyłącznie do zawodowego sędziego. Ponadto sędzia pokoju, który brał udział w podejmowaniu decyzji, od jakiej się odwołano, nie może uczestniczyć w dotyczącym jej postępowaniu odwoławczym w Sądzie Koronnym⁶⁷.

⁶⁴ E. Myrczek-Kadłubicka, *Egzamin na tłumacza przysięgłego. Przewodnik po prawie karnym. Język angielski*, Warszawa 2013, s. 91.

⁶⁵ Jak podaje Roach, obecnie jest ich 77 (L. Roach, *Card and James' Business Law*, Oxford 2014, s. 23).

⁶⁶ J. Sprack, *A Practical Approach to Criminal Procedure*, Oxford 2011, s. 235.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 236–237.

1.4.1. Ława przysięgłych

Obecnie w angielskim systemie prawnym instytucja ławy przysięgłych jest stosowana w Sądzie Koronnym w stosunku do procesów karnych prowadzonych na podstawie aktu oskarżenia (*trial on indictment*), w Wydziale Królewskiej Ławy Sędziowskiej Wysokiego Sądu Anglii i Walii, ale jedyne w przypadku określonych typów spraw, w Sądzie I Instancji ds. Cywilnych w odniesieniu do podobnych spraw jak w Wydziale Królewskiej Ławy Sędziowskiej oraz w sądach koronera (*coroner's courts*). Ława przysięgłych jest wykorzystywana głównie w Sądzie Koronnym, ale nawet w nim powołuje się ją w zaledwie około jednej trzeciej spraw. Dzieje się tak dlatego, że dwie trzecie oskarżonych przyznaje się do winy, co czyni powoływanie ławy przysięgłych dla ich spraw zbędnym. Natomiast w sądach cywilnych ława konstituuje się bardzo rzadko⁶⁸.

Sędziów przysięgłych wybiera losowo komputer ze spisu wyborców. Każdy, kto się w nim znajduje i jest w wieku pomiędzy 18. a 70. rokiem życia, może zostać wylosowany, nawet jeżeli nie jest uprawniony do zasiadania w ławie przysięgłych. Niektórzy nigdy nie zostają powołani, zaś inni są powoływani więcej niż raz. Zasiadanie w ławie przysięgłych (*jury service*) jest obowiązkiem, który musi zostać wypełniony, chyba że ktoś nie spełnia warunków, ma prawo do bycia zwolnionym lub ma ważny powód do uznaniowego zwolnienia. Nie spełniają warunków osoby, które:

- ▶ nie będą mieć 18 lat bądź będą mieć 70 lat albo więcej w dniu, w którym mają rozpocząć zasiadanie w ławie przysięgłych,
- ▶ przebywają na zwolnieniu z aresztu w związku z postępowaniem karnym,
- ▶ kiedykolwiek otrzymały karę pięciu lub więcej lat więzienia,
- ▶ otrzymały karę więzienia lub karę ograniczenia wolności w ciągu ostatnich dziesięciu lat,
- ▶ cierpią lub cierpiały w przeszłości na chorobę umysłową, zaburzenia psychotyczne lub upośledzenie umysłowe,
- ▶ nie mieszkały w Zjednoczonym Królestwie, na Wyspach Normandzkich lub na wyspie Man przez ciągły okres wynoszący co najmniej pięć lat od ukończenia 13. roku życia,
- ▶ nie są uprawnione do głosowania w wyborach parlamentarnych lub samorządowych⁶⁹.

Za proces wyboru sędziów przysięgłych odpowiada obecnie Centralne Biuro Powoływania do Składu Ławy Przysięgłych (*Jury Central Summoning Bureau*). Wystawiając wezwania do zasiadania w ławie przysięgłych (*jury summons*), kieruje się liczbą sędziów przysięgłych potrzebnych na danym obszarze. Oprócz wystawiania wezwań zajmuje się także zwolnieniami od obowiązku zasiadania w ławie i odroczeniami tego obowiązku⁷⁰.

---

⁶⁸ R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2014, s. 220.

⁶⁹ R. Dillarstone, L. Jinks, *Jury Service*, [w:] *Workplace Law Handbook 2012: Employment Law and Human Resources*, London 2011, s. 288.

⁷⁰ R. Ward, A. Akhtar, *Walker and Walker's English Legal System*, Oxford 2011, s. 351.

Zgodnie z postanowieniami ustawy o wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych (*Criminal Justice Act*) z 2003 r. sędziowie i inne osoby związane z wymiarem sprawiedliwości, a także duchowni, nie są już, jak uprzednio, wyłączeni z obowiązku zasiadania w ławie przysięgłych. Ponadto przed wejściem w życie powyższej ustawy między innymi osoby powyżej 65. roku życia, parlamentarzyści, lekarze, wyznawcy niektórych religii i w pewnych okolicznościach członkowie sił zbrojnych mogli odmówić zasiadania w ławie przysięgłych. Obecnie takiego uprawnienia nie mają. Wszystkie wymienione osoby muszą dziś, jeśli zostaną powołane, pełnić funkcję sędziego przysięgłego⁷¹. Niemniej jednak każdy powołany może wystąpić o uznaniowe odroczenie zasiadania w ławie przysięgłych bądź uznaniowe zwolnienie z tego obowiązku. Odroczenie może nastąpić tylko raz i na okres maksymalnie 12 miesięcy od daty powstania obowiązku. Z kolei wniosek o zwolnienie można uzasadniać między innymi następującymi względami: niewystarczającą znajomością języka angielskiego, przynależnością do organizacji religijnych, których zasady stoją w sprzeczności z zasiadaniem w ławie przysięgłych, ważnym powodem zawodowym, konfliktem z innym istotnym obowiązkiem publicznym, chorobą oraz niepełnosprawnością fizyczną⁷². Jedynymi osobami automatycznie uprawnionymi do bycia zwolnionymi z zasiadania w ławie są te osoby, które zasiadały lub stawiły się do zasiadania w niej w ciągu ostatnich dwóch lat⁷³. Jeżeli osoba powołana do zasiadania w ławie przysięgłych nie stawi się w sądzie w wyznaczonym dniu, nie będąc zwolnioną z tego obowiązku (lub bez jego przełożenia), może zostać ukarana grzywną do 1000 funtów⁷⁴. Sędziowie przysięgli zazwyczaj pełnią swoje obowiązki przez około dwa tygodnie i w tym okresie mogą być przydzieleni do kilku spraw⁷⁵.

W 2011 roku wystawiono 343 949 wezwań do zasiadania w ławie przysięgłych. Z wezwanych osób 79 339 zostało zwolnionych: 3331 z tego powodu, że zasiadali w ławie w ciągu ostatnich dwóch lat, zaś 76 008 z innych powodów, między innymi opieki nad dzieckiem, zobowiązań związanych z pracą, względów medycznych, problemów ze znajomością języka, bycia studentem, zmiany miejsca zamieszkania, trudności związanych z dojazdem i niełatwej sytuacji finansowej. Natomiast 56 246 wezwań pozostało bez odpowiedzi lub nie udało się ich dostarczyć⁷⁶.

Zasiadanie w ławie przysięgłych nie jest płatne. Sędziowie przysięgli mają prawo do zwolnienia z pracy na czas zasiadania oraz jeżeli pracodawca nie płaci im za ten okres, do

⁷¹ B. Gibson, P. Cavadino, D. Faulkner, *The Criminal Justice System. An Introduction*, Hook 2008, s. 170.

⁷² R. Dillarstone, L. Jinks, *Jury Service*, [w:] *Workplace Law Handbook 2012: Employment Law and Human Resources*, London 2011, s. 289.

⁷³ R. Ward, A. Akhtar, *Walker and Walker's English Legal System*, Oxford 2011, s. 351.

⁷⁴ R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2013, s. 200.

⁷⁵ F. Cownie, A. Bradney, M. Burton, *English Legal System in Context*, Oxford 2013, s. 336.

⁷⁶ G. Slapper, D. Kelly, *The English Legal System*, Abingdon 2014, s. 572.

wystąpienia o rekompensatę z tytułu utraty zarobków do ustalonej kwoty⁷⁷. Mogą również wystąpić o inne świadczenia, takie jak zwrot kosztów podróży czy opieki dla dzieci⁷⁸.

Sędziowie przysięgli do danego procesu są wybierani losowo spośród osób wezwanych do zasiadania w ławie i oczekujących w budynku sądu. Po wyborze są oni proszeni o złożenie przysięgi. Brzmi ona następująco: „Przysięgam na Boga Wszechmogącego, że sumiennie osądzę oskarżonego i wydam sprawiedliwy werdykt na podstawie dowodów”. Jeżeli któryś z sędziów przysięgłych nie chce składać przysięgi, może złożyć uroczyste zapewnienie o następującej treści: „Uroczyscie, szczerze i zgodnie z prawdą oświadczam i zapewniam, że sumiennie osądzę oskarżonego i wydam sprawiedliwy werdykt na podstawie dowodów”⁷⁹. Przed zaprzysiężeniem lub złożeniem zapewnienia każdy sędzia przysięgły może zostać wezwany przez oskarżyciela do ustąpienia na pozycję rezerwową (*stand by for the Crown*), co oznacza, że może on wrócić do składu danej ławy przysięgłych, tylko jeżeli nie da się znaleźć żadnego innego sędziego przysięgłego na jego miejsce, albo oskarżyciel lub obrońca mogą wystąpić o wyłączenie sędziego przysięgłego bądź całej ławy z powodu konkretnej przyczyny (*challenge for cause*). Oskarżyciel nie musi podawać powodu, dla którego wzywa któregoś z sędziów przysięgłych do ustąpienia na pozycję rezerwową, ale najczęściej jest to wynik skontrolowania ławy przysięgłych (*jury vetting*) przez policję. Praktyka wzywania sędziego przysięgłego do ustąpienia na pozycję rezerwową została bardzo mocno ograniczona w wytycznych głównego prawnika rządowego (*Attorney General*) z 2012 roku⁸⁰. Prawa tego można użyć tylko wtedy, gdyby kontrola ławy przysięgłych wykazała, że któryś z sędziów przysięgłych w konkretnej sprawie mógłby stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego albo ze względu na posiadane poglądy nie byłby w stanie zachować obiektywizmu. Ponadto prawo to może zostać użyte, gdy osoba wybrana do składu ławy przysięgłych okaże się w oczywisty sposób niezdolna do pełnienia tej funkcji (będąc na przykład analfabetą, gdy sprawę do rozpatrzenia cechuje wysoki stopień komplikacji), zaś obrońca zgodzi się na jego zastosowanie⁸¹. Prokurator, chcąc skorzystać z wymienionego prawa, wypowiada po prostu słowa *stand by*. W takiej sytuacji sędzia przysięgły, wobec którego je wypowiedziano, nie może być członkiem konstytuującej się ławy przysięgłych, ale wraca do grupy wezwanych do Sądu Koronnego sędziów przysięgłych i oczekuje na powołanie do innej ławy⁸². Wniosek o wyłączenie z powodu konkretnej przyczyny dotyczy całej ławy (*challenge to the array*) albo konkretnego sędziego przysięgłego (*challenge to the polls*). Powodem dla złożenia wniosku pierwsze-

---

⁷⁷ M. Charman, B. Vanstone, L. Sherratt, *AS Law*, Abingdon 2008, s. 195.

⁷⁸ <https://www.gov.uk/jury-service/what-you-can-claim> (dostęp: 26.09.2014).

⁷⁹ Część IV: Dalsze dyrektywy proceduralne dla Sądu Koronnego – Kodeks postępowania karnego (*Part IV: Further Practice Directions Applying in the Crown Court – Criminal Procedure Rules*) – IV.42.4.

⁸⁰ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2014–2015*, Oxford 2014, s. 242.

⁸¹ <https://www.gov.uk/jury-vetting-right-of-stand-by-guidelines--2> (dostęp: 27.09.2014).

⁸² P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 418 (e-book).

go typu może być stronnictwo bądź niewłaściwe postępowanie osoby odpowiedzialnej za wzywanie sędziów przysięgłych. Obecnie z uprawnienia tego praktycznie się nie korzysta. Powodem złożenia wniosku drugiego typu może być wyrażenie przez sędziego przysięgłego wrogości w stosunku do jednej lub drugiej strony postępowania karnego, wyrażenie przeniżenia życzenia co do wyniku sprawy karnej bądź istnienie związku między sędzią przysięgłym a oskarżonym (na przykład sędzia przysięgły był zatrudniony przez sieć handlową, w której oskarżony dokonał kradzieży). Wniosek o wyłączenie tradycyjnie składa się poprzez wypowiedzenie słowa *challenge* (wnosząc o wyłączenie), a rozpatruje go sędzia, przed którym staje oskarżony⁸³. Strona wnosząca o wyłączenie po wypowiedzeniu słowa *challenge* wyjaśnia sędziemu przyczyny wniosku i jeżeli sędzia się z nimi zgadza, akceptuje wniosek. Jeżeli wyjaśnienia są dla sędziego niewystarczające, następuje rozpatrzenie dowodów, które musi przedłożyć strona wnosząca o wyłączenie, po czym sędzia podejmuje decyzję o pozostawieniu lub wyłączeniu sędziego przysięgłego⁸⁴. Prawo do usunięcia sędziego przysięgłego posiada również sędzia, gdy sędzia przysięgły okaże się osobą niezdolną do pełnienia tej funkcji⁸⁵. Uprawnienie powyższe jest wykorzystywane bardzo rzadko, zaś sędziemu nie wolno go użyć, aby stworzyć rasowo zrównoważoną ławę przysięgłych ani aby wpłynąć na jej ogólny skład⁸⁶.

Ława przysięgłych powinna składać się z 12 osób. Jednakże do trzech sędziów przysięgłych może zostać zwolnionych przez sędziego prowadzącego proces w jego trakcie z powodu choroby lub z innej przyczyny, na przykład śmierci bliskiej osoby. O tym, co stanowi tę przyczynę, decyduje sędzia. Gdyby jednak ława zmniejszyła się do ośmiu lub mniej niż ośmiu osób, proces musi zostać zakończony i zazwyczaj odbędzie się nowy proces w późniejszym terminie. Ponadto rozwiązana może zostać cała ława przysięgłych, na przykład gdy zapozna się z niedopuszczalnym a krzywdzącym dla oskarżonego dowodem, zaś sędzia uzna, że jego polecenie zignorowania tego dowodu nie będzie skuteczne, oraz gdy ława nie potrafi ustalić, czy oskarżony jest czy nie jest winny⁸⁷. Jeżeli członkowie ławy złamią obowiązujące ich reguły w trakcie procesu, na przykład rozmawiają ze świadkami oskarżenia w trakcie przerwy, ławę należy rozwiązać, o ile złamanie reguł może rzeczywiście zaszkodzić oskarżonemu. Sędzia ma bowiem obowiązek rozwiązać ławę zawsze wtedy, gdy bez jej rozwiązania zasady sprawiedliwości byłyby zagrożone⁸⁸.

Zadaniem ławy przysięgłych jest podejmowanie decyzji na temat faktów, czyli na temat tego, co się zdarzyło, i w rezultacie orzekanie, czy oskarżony jest winny czy też niewinny. Z kolei zadaniem sędziego jest podejmowanie decyzji dotyczących prawa. W przypadku

⁸³ D. Ormerod (red.), *Blackstone's Criminal Practice 2012*, Oxford 2011, s. 1658–1660.

⁸⁴ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 419 (e-book).

⁸⁵ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2014–2015*, Oxford 2014, s. 242.

⁸⁶ P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 418–419 (e-book).

⁸⁷ *Ibidem*, s. 420 (e-book).

⁸⁸ R. McPeake (red.), *Criminal Litigation and Sentencing*, Oxford, 2011, s. 204.

orzeczenia winy sędzieja określa wymiar kary⁸⁹. W przypadku orzeczenia braku winy oskarżony zostaje uniewinniony⁹⁰. Sędzia ma prawo zalecić ławie przysięgłych uniewinnienie oskarżonego, jeżeli dowody są niewystarczające do uznania go za winnego. Uprawnienie to jest podstawowym zabezpieczeniem przed uznawaniem przez ławę przysięgłych oskarżonego za winnego w sytuacji braku wystarczających dowodów. Jednakże sędzia nie ma analogicznego uprawnienia do zalecenia uznania oskarżonego za winnego i zdarzało się, że ława przysięgłych nie uznawała oskarżonego za winnego, mimo że wydawało się, iż wina jest oczywista⁹¹. W istocie ława przysięgłych zawsze może podjąć decyzję o braku winy oskarżonego, niezależnie od regulacji prawnych i ciężaru dowodów. Zasada ta nosi nazwę „sprawiedliwości ławy przysięgłych” (*jury equity*)⁹². Ława przysięgłych, nie będąc profesjonalnym organem prawnym, nie jest zobowiązana stosować się do precedensów ani nawet ustaw parlamentarnych. Nie podaje ona również powodów swojej decyzji. W efekcie może rozstrzygać sprawy w oparciu o poczucie sprawiedliwości jej członków. Jeżeli zatem ława uważa prawo za niesprawiedliwe, może odmówić uznania oskarżonego za winnego⁹³. Przykładem takiego działania ławy przysięgłych jest sprawa Clive’a Pontinga, oskarżonego o ujawnienie informacji z naruszeniem ustawy o tajemnicy państwowej (*Official Secrets Act*). Ponieważ jednak uczynił to z powodów, które wiele osób uznałoby za leżące w interesie publicznym, chociaż z prawnego punktu widzenie był w sposób oczywisty winny, ława przysięgłych uznała go za niewinnego⁹⁴.

Ława przysięgłych musi starać się, aby decyzja o winie lub niewinności oskarżonego była jednomyślna. Od 1967 roku dozwolone są także decyzje podejmowane większością głosów (*majority verdict*). Jeżeli ława składa się z 12 osób, decyzja może zostać podjęta większością 10 głosów do 2 lub 11 do 1. Jeżeli ława jest mniejsza niż 12 osób, tylko jeden sędzia przysięgły może być odmiennego zdania. Jeżeli natomiast w ławie pozostanie tylko 9 osób (ława nie może składać się z mniej niż 9 osób), decyzja musi być jednomyślna. Sędzia ma obowiązek zaakceptować decyzję ławy przysięgłych, nawet jeżeli się z nią nie zgadza. Decyzje podejmowane większością głosów wprowadzono, aby utrudnić ewentualne przekupywanie sędziów przysięgłych. Gdy konieczna była jednomyślność, wystarczyło przekupić jednego sędziego przysięgłego, aby spowodować pat. Uważano również, że ławy przysięgłych zbyt często uznawały oskarżonego za niewinnego i założono, że decyzje podejmowane większością głosów przyczynią się do zwiększenia liczby decyzji o winie⁹⁵. Jeżeli ława przysięgłych nie jest w stanie ustalić akceptowalnej decyzji, sędzia zwalnia ją

⁸⁹ J. Martin, *Key Facts. The English Legal System*, Abingdon 2010, s. 112.

⁹⁰ J. Martin, T. Storey, *Unlocking Criminal Law*, Abingdon 2013, s. 15.

⁹¹ G. Slapper, D. Kelly, *Sourcebook on the English Legal System*, London 2001, s. 485.

⁹² S. Wilson, R. Mitchell, T. Storey, N. Wortley, *English Legal System Directions*, Oxford 2011, s. 313.

⁹³ R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2013, s. 221–222.

⁹⁴ A. Ashworth, M. Redmayne, *The Criminal Process*, Oxford 2010, s. 325.

⁹⁵ R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2013, s. 214–215.

od jej podjęcia. Oskarżony nie zostaje uniewinniony, ale może mieć kolejny proces przed inną ławą. O konieczności jego przeprowadzenia decyduje prokuratura. Jeżeli nie ma przeciwwskazań, przyjętą praktyką jest wytoczenie takiego procesu⁹⁶.

Obrady ławy przysięgłych są tajne. Ujawnianie czegokolwiek, co zdarzyło się w pokoju obrad ławy, stanowi przestępstwo obrazy sądu. Takim samym przestępstwem jest uzyskanie tego rodzaju informacji lub podejmowanie prób ich uzyskania⁹⁷.

Przed wejściem w życie ustawy o wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych z 2003 r. wszystkie procesy na podstawie aktu oskarżenia odbywały się przy udziale ławy przysięgłych. Powyższa ustawa wprowadziła natomiast możliwość przeprowadzenia takiego procesu wyłącznie przez sędziego w przypadku skomplikowanych spraw dotyczących oszustwa lub spraw, w stosunku do których istnieje ryzyko nieuprawnionego wpływania na sędziów przysięgłych⁹⁸.

Ława przysięgłych nie jest powoływana w Sądzie Koronnym, gdy oskarżony przyzna się do winy, w przypadku apelacji oraz gdy sprawa została przekazana do Sądu Koronnego w celu orzeczenia kary⁹⁹.

1.4.2. Proces w Sądzie Koronnym

Wszystkie procesy prowadzone na podstawie aktu oskarżenia toczą się w Sądzie Koronnym¹⁰⁰. Akt oskarżenia (*indictment*) sporządza się w przypadku przestępstw rozpatrywanych wyłącznie na podstawie takiego aktu oraz w przypadku przestępstw hybrydowych przekazanych do Sądu Koronnego w celu przeprowadzenia procesu. Zawiera on listę zarzucanych oskarżonemu czynów (lub jeden zarzucany mu czyn), do których musi się on ustosunkować, stwierdzając, czy przyznaje się do ich popełnienia czy też nie. Przesłanki, których oskarżony miał się dopuścić, są przedstawiane oddzielnie w kolejnych zarzutach aktu oskarżenia (*counts*). Jeden zarzut aktu oskarżenia może odnosić się tylko do jednego przestępstwa¹⁰¹. Każdy zarzut aktu jest podzielony na dwie części: kwalifikację prawną przestępstwa (*statement of offence*) oraz opis przestępstwa (*particulars of offence*). Część zawierająca kwalifikację prawną przestępstwa to wskazanie jego typu. Jeżeli przestępstwo wynika z ustawy, należy przywołać dotyczący go artykuł. Z kolei część zawierająca opis przestępstwa stanowi streszczenie zebranych o przestępstwie danych. W części tej należy wskazać, kto jest oskarżony i kiedy zarzucany czyn miał zostać popełniony. Ponadto trze-

⁹⁶ M. Hannibal, L. Mountford, *Criminal Litigation Handbook 2014–2015*, Oxford 2014, s. 247.

⁹⁷ R. Huxley-Binns, J. Martin, *Unlocking the English Legal System*, Abingdon 2013, s. 215.

⁹⁸ L. Jones, *Introduction to Business Law*, Oxford 2011, s. 23.

⁹⁹ L. Roach, *Card and James' Business Law*, Oxford 2014, s. 23.

¹⁰⁰ C.J. Emmins, J. Sprack, *Emmins on Criminal Procedure*, Oxford 2002, s. 204.

¹⁰¹ D. Keenan, *Smith and Keenan's English Law. Text and Cases*, Harlow 2007, s. 138.

ba w niej krótko zarzucany czyn scharakteryzować, zawrzeć zarzut zamiaru przestępczego oraz określić tożsamość ofiary. Akt oskarżenia wygląda w następujący sposób:

<p style="text-align: center;">AKT OSKARŻENIA</p> <p style="text-align: center;">SĄD KORONNY OBRADUJĄCY W CROYDONIE</p> <p style="text-align: center;">OSKARŻYCIEL PUBLICZNY PRZECIWKO VICTOROWI JAMESOWI WARDOWI</p> <p style="text-align: center;">VICTORA JAMESA WARDA oskarża się o:</p> <p style="text-align: center;">ZARZUT AKTU OSKARŻENIA NR 1</p> <p style="text-align: center;">Kwalifikacja prawna przestępstwa</p> <p>Wejście do budynku bez uzyskania na to zgody i dokonanie kradzieży, co stanowi naruszenie art. 9 ust. 1 lit. b ustawy o kradzieży z 1968 r.</p> <p style="text-align: center;">Opis przestępstwa</p> <p>2 września 2014 roku VICTOR JAMES WARD, wszedłszy bez uzyskania na to zgody do budynku przy alei Maidwell 17 w Croydonie, ukradł stamtąd telewizor i nagrywarkę DVD będące własnością Johna Greena.</p> <p style="text-align: center;">ZARZUT AKTU OSKARŻENIA NR 2</p> <p style="text-align: center;">Kwalifikacja prawna przestępstwa</p> <p>Bezprawne zranienie, co stanowi naruszenie art. 20 ustawy o przestępstwach przeciwko życiu i zdrowiu z 1861 r.</p> <p style="text-align: center;">Opis przestępstwa</p> <p>2 września 2014 roku VICTOR JAMES WARD, działając bezprawnie i w złym zamiarze, zranił Johna Greena¹⁰².</p>
--

Akt oskarżenia zazwyczaj przygotowuje Prokuratura (*Crown Prosecution Service*)¹⁰³. Zanim zostanie on złożony w Sądzie Koronnym, nosi nazwę projektu aktu oskarżenia (*draft indictment*, uprzednio *bill of indictment*)¹⁰⁴. Z kolei doręczenie projektu do Sądu Koronnego uprzednio określano terminem *preferring a bill of indictment*, zaś teraz używa się określenia *servicing the draft indictment*. Nie ma obecnie wymogu podpisania projektu przez właściwego urzędnika Sądu Koronnego w celu przekształcenia go w akt oskarżenia. Wprawdzie zgodnie z regułą 14.1 Kodeksu postępowania karnego urzędnik Sądu wciąż ma obowiązek podpisać akt oskarżenia i podać na nim datę jego odbioru (o ile Sąd Koronny nie postanowi inaczej), ale ma to jedynie znaczenie administracyjne, nie wpływając na ważność aktu oskarżenia. Projekt aktu oskarżenia może zostać przekazany

¹⁰² P. Hungerford-Welch, *Criminal Procedure and Sentencing*, Abingdon 2014, s. 377–378 (e-book).

¹⁰³ R. McPeake (red.), *Criminal Litigation and Sentencing*, Oxford 2011, s. 181.

¹⁰⁴ *Serious Fraud Office Operational Handbook: Indictments*, 2012, s. 1.

drogą elektroniczną jako załącznik do listu elektronicznego i obecnie jest to standardowa metoda doręczania projektów aktów oskarżenia. Przy wyborze takiej drogi doręczenia nie ma obowiązku dostarczania egzemplarza w formie papierowej. W momencie doręczenia projektu aktu oskarżenia do Sądu Koronnego automatycznie staje się on aktem oskarżenia dla wszystkich celów¹⁰⁵.

Ustawa o dochodzeniach i śledztwach oraz postępowaniu karnym (*Criminal Procedure and Investigations Act*) z 1996 r., zmieniona ustawą o wymiarze sprawiedliwości w sprawach karnych z 2003 r., nakłada na oskarżenie i oskarżonego obowiązek ujawnienia sobie (*disclosure*) określonego materiału przed rozprawą. Jak stwierdził sędzia Sądu Apelacyjnego Auld w swoim raporcie „Analiza sądów karnych w Anglii i Walii” (*Review of the Criminal Courts of England and Wales*) z 2001 roku, ujawnienie oskarżonemu posiadane go przez oskarżenie materiału przed rozprawą służy dwóm głównym celom: po pierwsze, czyni rozprawę bardziej sprawiedliwą, po drugie, czyni procedurę przedprocesową i procesową bardziej efektywną i wynika z szacunku dla wszystkich zaangażowanych w sprawę stron. Oskarżenie posiada dwa rodzaje materiału: pierwszym są dowody, czyli taki materiał, który oskarżenie wykorzysta, aby dowieść swoich zarzutów. Drugi typ materiału to niewykorzystany materiał, który obejmuje wszystko to, co oskarżenie zgromadziło bądź z czym się zapoznało¹⁰⁶.

W zakresie dowodów w przypadku przestępstw rozpatrywanych przed sędzią i ławą przysięgłych w Sądzie Koronnym oskarżenie musi ujawnić swoje dowody. Ujawnienie to ma formę przekazania na piśmie wszystkich zeznań świadków bądź innych dowodów, jakie oskarżenie zamierza wykorzystać w Sądzie. W przypadku przestępstw, gdy na miejsce procesu wybrano sąd pokoju, oskarżenie musi ujawnić swoje dowody, ale może przekazać albo całość materiału dowodowego, albo jego streszczenie. W przypadku przestępstw, które są rozpatrywane tylko w sądzie pokoju, oskarżenie nie ma obowiązku ujawniania dowodów przed procesem¹⁰⁷.

W zakresie niewykorzystanego materiału oskarżenie ma obowiązek ujawnić oskarżonemu cały materiał mogący, racjonalnie rzecz ujmując, podważyć oskarżenie lub wesprzeć oskarżonego w obronie (*prosecution disclosure of unused material*)¹⁰⁸. Procedura ta ma na celu zapobieżenie pomyłkom sądowym wynikającym z faktu ukrycia przez oskarżenie czegoś, co mogłoby pomóc w udowodnieniu niewinności oskarżonego¹⁰⁹.

¹⁰⁵ http://www.cps.gov.uk/legal/d_to_g/drafting_the_indictment/ (dostęp: 03.10.2014).

¹⁰⁶ <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.criminal-courts-review.org.uk/ccr-10.htm#p115> (dostęp: 04.10.2014).

¹⁰⁷ R. Leng, *The Exchange of Information and Disclosure*, [w:] M. McConville, G. Wilson (red.), *The Handbook of the Criminal Justice Process*, Oxford 2002, s. 208 (za: A. Choo, *Evidence*, Oxford 2012, s. 60).

¹⁰⁸ A. Choo, *Evidence*, Oxford 2012, s. 60–61.

¹⁰⁹ J. Martin, *The English Legal System*, Abingdon 2013, s. 5372 (e-book).